

השפעת תשואה בשוק ההון, תקופת החיסכון ודמי הניהול על "שיעור התחלופה"

הפנסיוני בקרב חוסכים שכירים

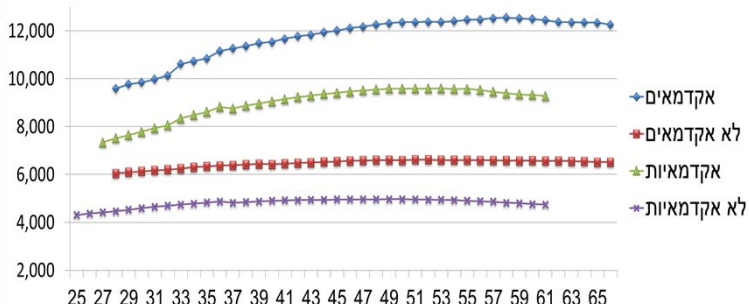
חוקר: שניר לוי, מנחה: איל קמחי – האוניברסיטה העברית – המחלקה לכלכלת סביבה וניהול

5. מודל שכר

1. רקע

לצורך חישוב ההפרשות הפנסיוניות של הפרט במהלך חייו נאמדה רגרסיה של השכר החודשי ברוטו של כל עובד. הרגרסיה מסתמכת על המשתנים הבאים: גיל, מין, דת, מצב משפחתי, השכלה, אזור מגורים, משלח יד וענף תעסוקתי. בעזרת מקדמי הרגרסיה נבנו פרופילי שכר עבור כל פרט וההפרשות הפנסיוניות נגזרו מהשכר המחושב של הפרט בכל שנת חסכון. להלן פרופילי השכר החציוניים עבור אוכלוסיית הגברים והנשים:

בעקבות הטלטלות הרבות שעברה מערכת החיסכון הפנסיוני במהלך השנים האחרונות עולה השאלה "מה יהיה גובה הפנסיה שלנו?" מושג רלוונטי לשאלה זו הוא "שיעור התחלופה הפנסיוני" המייצג את היחס בין ההכנסה החודשית המתקבלת לאחר הפרישה לבין ההכנסה האחרונה לפני הפרישה. מנקודת מבטו של הפרט, "שיעור התחלופה נטו" - כלומר היחס בין ההכנסה נטו לאחר הפרישה לבין השכר נטו האחרון לפני הפרישה - הוא הנתון המרכזי בבחירה של חסכון פנסיוני. "שיעור התחלופה נטו" של הפרט מושפע ממספר גורמים שיש לו השפעה עליהם כמו: סיכון תיק החיסכון, דמי הניהול ותקופת החיסכון, ומגורמים חיצוניים אשר אין לו השפעה עליהם כמו: מקדם ההמרה, הטבות המס בפרישה וגודל קצבת הזקנה. מקדם ההמרה הוא מספר אשר סך החיסכון הפנסיוני הנצבר של הפרט מחולק בו על מנת לקבוע את הקצבה החודשית. מקדמי ההמרה שונים בין גברים לנשים מכיוון שגילאי הפרישה ותוחלת החיים שלהם שונים. ככלל, לנשים מקדם המרה גבוה יותר כתוצאה מגיל פרישה נמוך יותר ותוחלת חיים גבוהה יותר ולכן ההכנסה החודשית שלהן לאחר הפרישה נמוכה משמעותית מזו של גברים.

2. מטרת המחקר

בחינת רגישות "שיעור התחלופה נטו" של עובדים שכירים לשינויים בתשואה, תקופת החיסכון ודמי הניהול

6. סימולטור פנסיוני

3. נתונים

לצורך בדיקת רגישות "שיעור התחלופה נטו" הוגדר תרחיש בסיס לצורך מדידת השינויים. תרחיש הבסיס הוגדר כתשואה של 4.25% (על נכסי הקרן שאינם מושקעים באג"ח מיועדות), דמי ניהול מצבירה של 0.35% ודמי ניהול מהפקדה של 4%. לאחר מכן בוצעו סימולציות שכל אחת מהן משקפת שינוי בפרמטר יחיד בתרחיש הבסיס: דמי ניהול מצבירה של 0.2%, דמי ניהול מצבירה של 0.5%, דמי ניהול מהפקדה של 2%, דמי ניהול מהפקדה של 6%, תשואה שנתית של 2%, ותשואה שנתית של 6.5%. תרחישים אלו נבדקו עבור 4 קבוצות האוכלוסייה במהלך 2 תקופות חסכון שונות, התקופה הראשונה מייצגת תרחיש שבו האוכלוסייה נכנסת לשוק העבודה בגיל 27 (גיל חציוני לקבלת תואר ראשון) והתקופה השנייה מייצגת תרחיש שבו האוכלוסייה נכנסת לשוק העבודה מיד בתום השירות הצבאי. עבור גברים תקופת החיסכון הראשונה היא של 40 שנים ותקופת החיסכון השנייה של 46 שנים ועבור נשים תקופת החיסכון הראשונה היא של 35 שנים ותקופת החיסכון השנייה היא של 42 שנים. עבור כל תקופת חסכון נעשתה סימולציה גם כאשר העובד בחר למשוך את הפיצויים עם פרישתו וגם כאשר בחר לכלול אותם בחסכון הפנסיוני.

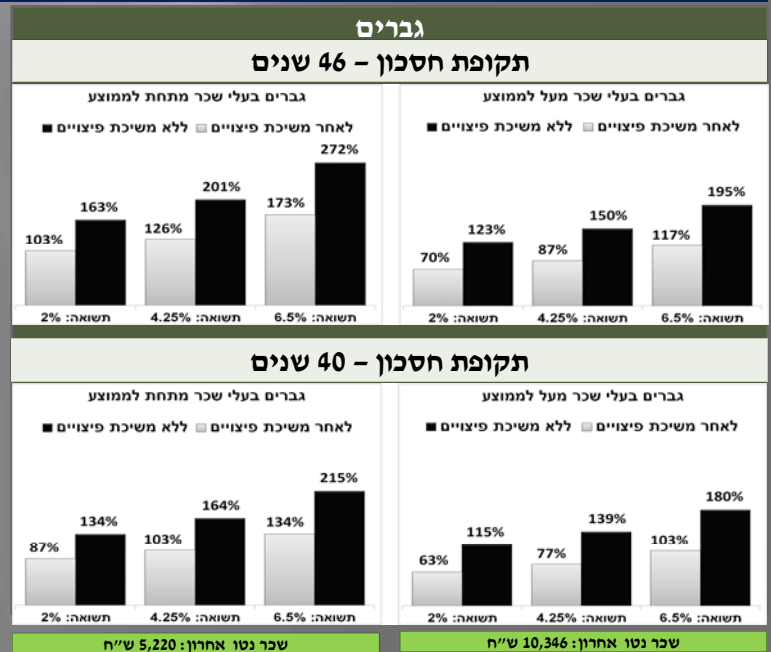
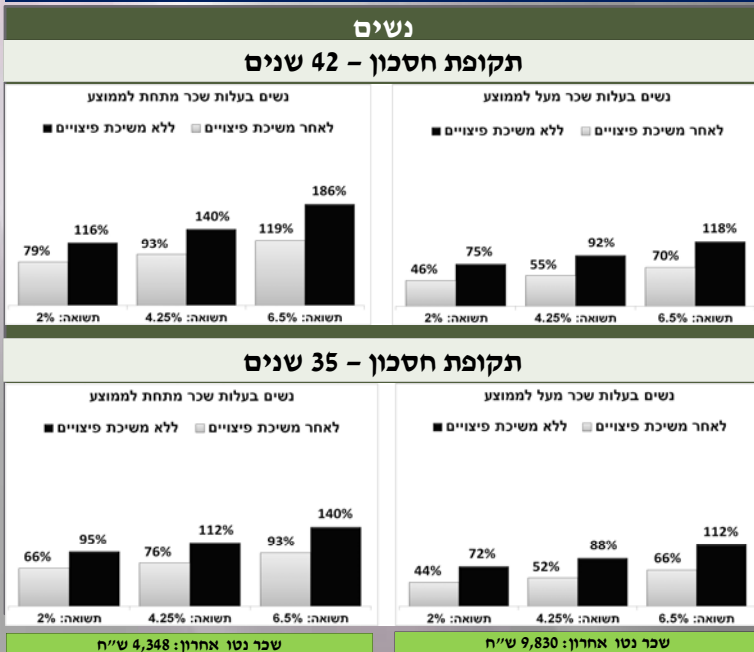
מחקר זה מבוסס על נתונים מסקר הוצאות משקי הבית של הלמ"ס לשנת 2012. הסקר כלל 8,742 משקי בית שבהם כ-28,862 פרטים. לצורך המחקר נאספו נתונים של פרטים שכירים אשר הכנסתם ברוטו מעבודה שכירה היתה חיובית וחובת החסכון הפנסיוני חלה עליהם. סך הכל רוכזו הנתונים הבאים עבור 4876 תצפיות של גברים ו-4868 תצפיות של נשים: מין, גיל, דת, השכלה, האם לומד, מצב משפחתי, מקום מגורים, ענף תעסוקתי, מקצוע, הכנסה ברוטו, הכנסה נטו, הפרשות לחסכון פנסיוני, ממוצע ימי עבודה חודשיים וממוצע שעות עבודה שבועיות.

4. חלוקה לקבוצות

אוכלוסיית המחקר חולקה ל-4 קבוצות שונות: גברים עם שכר מעל הממוצע, גברים עם שכר מתחת לממוצע, נשים עם שכר מעל הממוצע ונשים עם שכר מתחת לממוצע. החלוקה לקבוצות אלו נעשתה מכיוון שחוק פנסיוני חובה אינו חל על חלק השכר שמעל השכר הממוצע ולכן עבור עובדים בעלי הכנסה מעל הממוצע מופרש לפנסיה אחוז נמוך יותר משכרם.

7. תוצאות

שיעור התחלופה נטו כפונקציה של תקופת החיסכון והתשואה

9. מסקנות

תקופת החיסכון, דמי הפיצויים והתשואה השנתית הממוצעת הם שלושת הגורמים בעלי ההשפעה הגדולה ביותר על "שיעור התחלופה נטו". דמי הניהול לעומת זאת לא משפיעים בצורה משמעותית. נמצא ששינוי של 0.15% בדמי הניהול מצבירה ו-2% מדמי הניהול מהפקדה גורר שינוי של אחוזים בודדים בשיעור התחלופה. למרות ההשפעה הנמוכה על שיעור התחלופה, דמי הניהול אשר יחסכו כתוצאה ממימון על עמלות יוכלו להתקבל כמענק חד פעמי של עשרות אלפי שקלים בעת הפרישה. בנוסף לכך, מומלץ להפריש סכומים לפנסיה החל מגיל 21 ובמידה וזקוקים לכסף בעתיד, למשוך את כספי הפיצויים. חלופה זו עדיפה מאשר דחיית גיל ההפרשה מכיוון שללא ההפרשה נוצר הפסד אלטרנטיבי כתוצאה מאי קבלת התשואה על הכסף.